

Ukrajina přehledně v datech: Proč je pro Rusko tak důležitá

SZ seznamzpravy.cz/clanek/fakta-ukrajina-prehledne-v-datech-proc-je-pro-rusko-tak-dulezita-190318

Ve čtvrtek brzy ráno Rusko pod vedením prezidenta Vladimira Putina napadlo Ukrajinu. K ozbrojenému napadení suverénní země se schylovalo delší dobu; s touto možností se počítalo už v době, kdy se země vzbouřila proti někdejšímu prezidentovi Viktoru Janukovyčovi.

21. listopadu 2013 začaly v Kyjevě protesty, které se do historie zapsaly jako Euromajdan. Poté se události přelily: tehdejší prezident Viktor Janukovyč uprchl, zanedlouho Rusko napadlo Krym. Od té chvíle probíhala na východě Ukrajiny válka. Válka, na kterou Evropa zjevně dávno zapomněla – až dosud. Již několik týdnů figuruje Ukrajina opět téměř denně v novinových titulcích. A rostoucí obavy z ozbrojeného konfliktu na Ukrajině ze strany Ruska se naplnily.

Strategická poloha

Ukrajina byla jedním z 15 států Sovětského svazu, po jehož rozpadu se stala nezávislým státem. Na většině území Ukrajiny se mluví ukrajinsky a v některých částech rusky.

Jazyky na Ukrajině

Úřední jazyk je ukrajinština. Tu považuje za svůj mateřský jazyk skoro 70 % obyvatelstva. Necelých 30 % obyvatel pak považuje za svůj rodný jazyk ruštinu.

Na Ukrajině žijí také nositelé mnoha jiných jazyků, např. krymští Tataři, Moldavané, Romové ad. Na západě země se v malých oblastech mluví i rumunsky a maďarsky.

Ukrajínština sama má také mnoho nářečních a sociálních variant. Nejvýraznější sociální variantou ukrajínštiny je tzv. suržyk, nářečí vycházející z ukrajínštiny a ruštiny.

Podle průzkumu Národního institutu strategické statistiky z roku 2013 ruštinu jako druhý úřední jazyk většina obyvatel Ukrajiny nepodporuje. Situace se liší podle oblastí, které jsou zachyceny v mapě. Čím sytější barva, tím vyšší podpora ruštiny.

Podle údajů ze sčítání lidu v roce 2001 uvedlo ukrajínštinu jako svůj rodný jazyk 67,5 % všech obyvatel, ruštinu jako rodný jazyk uvedlo 29,6 %.

Nejvíce rusky mluvících respondentů bylo v regionech Doněcké oblasti (74,9 %), Luhanské oblasti (68,8 %) a Krymu (77 %). Dalšími regiony s vysokým počtem rusky mluvících obyvatel jsou Charkovská, Záporožská a Oděská oblast.

V porovnání s předchozím sčítáním lidu v roce 1989 se k ukrajínštině přihlásilo o tři procenta obyvatel více.

Vzhledem ke své poloze je Ukrajina také důležitou spojnicí mezi Ruskem a Evropskou unií, mimo jiné proto, že je tranzitní zemí pro dodávky plynu.

Zapomenutá válka

V postižených oblastech východní Ukrajiny válka stále ovlivňovala každodenní život. Na jedné straně stáli proruští separatisté, kteří se chtějí oddělit od Ukrajiny. Založili dvě nové lidové republiky: Luhansk a Doněck. Žije zde téměř pět milionů lidí. Ani jedna z nich není mezinárodně uznávána a ruský prezident ve středu 23. února 2022 způsobil poprask, když obě země oficiálně jménem Ruska uznal.

Východní Ukrajina je také jednou z nejvíce zaminovaných oblastí na světě. Pět tamních hraničních přechodů je rovněž podminováno. Organizace Lékaři bez hranic na těchto hraničních přechodech zřídila

mobilitní toalety, protože vstup do křoví je doslova životu nebezpečný. Přesto lidé na hranicích od začátku konfliktu na Ukrajině umírají.

Klíčová událost: Euromajdan

Od konce listopadu 2013 do února 2014 protestovaly ve městech po celé Ukrajině tisíce lidí. Protesty byly namířeny proti tehdejšímu prezidentovi Viktoru Janukovyčovi. Jednal o dohodě o přidružení k EU, ale pak z ní překvapivě vycouval a nepodepsal ji. Tímto rozhodnutím se zjevně obrátil na Rusko. Prezidentův krok byl spouštěčem, nikoli však jediným důvodem, několikaměsíčních masových protestů ukrajinské společnosti. Některé z protestů byly také násilné, zemřelo při nich asi 100 lidí.

Za tím stála všeobecná nespokojenost ukrajinského obyvatelstva, zejména se zkorumpovaným prezidentem a jeho stále autoritativnějším stylem vlády. Společnost doufala, že orientace na Západ povede k větší demokracii, vyšší životní úrovni i demokratickému rozvoji. Vyšli do ulic.

Mapa: Kde se teď na Ukrajině bojuje

25. 2. 2022 13:19

Není jasné, jaké důvody Janukovyče vedly k tomu, aby smlouvu nakonec nepodepsal. Jasné je, že stejně jako jeho předchůdci vedl jednání vždy oběma směry. Někdy se obrátil na EU, jindy na Rusko. V důležitých chvílích pak vždy existovaly půjčky a dotované dodávky plynu z Ruska, což byl i případ krátce před podpisem smlouvy.

Podle ruské interpretace protesty na Euromajdanu zorganizoval Západ, přesněji řečeno USA. Ruská vláda tvrdí, že většina Ukrajinců si sbližování s Evropskou unií nepřeje. Na druhé straně se objevily i spekulace, že na Euromajdanu se naopak podílelo Rusko. Důkazy však neexistují. Přes některé projevy pravicového extremismu mezi

protestujícími není Euromajdan na mezinárodní úrovni chápán jako extremistické hnutí, ale jako liberální masové hnutí občanské neposlušnosti.

Moderní dějiny Ukrajiny si můžete připomenout v následujícím přehledu (autor: Michal Škop).

Následuje obsah vložený z jiného webu. Zde jej můžete přeskočit.

Přejít před obsah vložený z jiného webu.

Blesková anexe Krymu

Prezident Viktor Janukovyč po nepokojích uprchl do Ruska a prozatímní vláda podepsala dohodu s Evropskou unií, kterou Janukovyč odmítl.

Rusko považovalo změnu moci v Kyjevě za nelegitimní. V důsledku toho vznikly nové problémy kolem Krymského poloostrova. Ten patří Ukrajině, ale má kulturní a zeměpisné vazby na Rusko. Většina obyvatel tam mluví rusky a ruská černomořská flotila má na Krymu svůj domovský přístav.

Putin anektoval Krym, protože podle něj byl vždy ruský. To ale není pravda.

Bohatá historie Krymu

Od 7. století př. n. l. poloostrov kolonizovali Řekové; sloučení jejich osad dalo vzniknout v 5. století př. n. l. Bosporské říši, která přetrvala celých 900 let až do 4. století n. l.

Území známé mj. pod názvem Taurida čelilo v raném středověku mnoha nájezdům Skytů, Ostrogótů či Hunů. Ve středověku Krym ovládla Byzantská říše, některé obchodní osady zde postupně založili Janované. V polovině 13. století vpadli na Krym Tataři a poloostrov se stal součástí tzv. Zlaté hordy (součást Mongolské říše).

O dalších více než dvě stě let později, koncem 15. století se Krym stal na dalších 300 let součástí Osmanské říše.

Když ruské impérium porazilo Osmanskou říši v páté rusko-turecké válce (1768–1774), ovládla Krym carevna Kateřina Veliká.

V Krymské válce (1853–56) Rusové Krym udrželi, car a sultán následně museli uznat neutralitu Černého moře.

Na přelomu 19. a 20. století žilo na Krymu více než 500 tisíc lidí velmi pestrého složení; okolo 35 % tvořili krymští Tataři, 33 % Rusové, 12 % Ukrajinci a necelých pět procent Židé.

Po rozpadu Ruska a vzniku Sovětského svazu (1917) vznikla na Krymu regionální vláda a jednala o připojení k Ukrajině. Tu však obsadila Rudá armáda a Krym následně roku 1921 připadl Sovětskému svazu, konkrétně Ruské sovětské federativní socialistické republice.

V roce 1954 poloostrov daroval Nikita Chruščov Ukrajinské sovětské svazové republice. Důvody byly správní, ekonomické i kulturní. On sám strávil na Ukrajině léta dospívání a mládí, měl v oblibě ukrajinskou kulturu a nepočítal s tím, že by se Sovětský svaz mohl někdy rozpadnout.

Po rozpadu Sovětského svazu 12. února 1991 proběhlo referendum, v němž se obyvatelstvo Krymu vyslovilo pro obnovení autonomie v rámci Ukrajinské SSR. Po dalším referendu ze srpna téhož roku vznikla nezávislá Ukrajina, do jejíhož rámce byla začleněna také Autonomní republika Krym. Že je Krym součástí Ukrajiny, nakonec roku 1994 stvrdilo Rusko, Spojené státy a Velká Británie podpisem mezinárodní dohody známé jako Budapeštské memorandum.

Anexe Krymu proběhla tak rychle, že Západ i Ukrajinu zaskočila.

- 23. února 2014 rozhodl Kreml o anexi.
- 27. února už byla na Krymu armáda.

- 6. března o anexi rozhodl parlament Autonomní republiky Krym: Připojujeme se k Rusku.
- 16. března se konalo referendum, v němž se údajně více než 95 procent obyvatel Krymu vyslovilo pro připojení k Rusku.

Referendum však neproběhlo pod mezinárodním dohledem, takže nikdo neví, zda skutečně odráží vůli obyvatel. Ještě v březnu 2014 byla ratifikována smlouva mezi Ruskem a Krymem. Od té doby Rusko označuje Krym za součást svého území.

Divoký východ

Poté začaly protesty na východě Ukrajiny. Proruští demonstranti obsadili správní budovy. Převzali kontrolu a požadovali nezávislost na Ukrajině. Podle obvinění ze strany Západu a Ukrajiny protesty údajně podporovala ruská vláda. Moskva tvrdí, že musela chránit ruské obyvatelstvo na Ukrajině.

Ozbrojený konflikt probíhá v Doněcké a Luhanské oblasti od roku 2014. Důvodem je snaha ukrajinské armády o znovudobytí těchto území. USA v tom Ukrajině pomáhají, Rusko podporuje separatisty v Doněcku a Luhansku finančně, zbraněmi i vlastními vojáky, kteří na východě Ukrajiny bojují. Od začátku války zemřelo více než 13 000 lidí. Zhruba milion Ukrajinců před válkou uprchlo, z toho více než půl milionu do jiných zemí.

Přes opakované mezinárodní snahy o příměří se konflikt na východě Ukrajiny uhasit nepovedlo. K porušování příměří dochází opakovaně a přiživilo ho například i to, když začalo Rusko vydávat své pasy tamním obyvatelům.

Dlouhodobý monitoring příměří na východě Ukrajiny provádí OBSE, jejíž pozorovatelé jen za minulou sobotu zaznamenali téměř dva tisíce porušení příměří (srovnej s měsíčními údaji v grafu).

V grafu je zachyceno, jak Rusko již nějakou dobu ukazuje svou sílu. Od jara 2021 docházelo k masivnímu posilování ruských jednotek podél ukrajinských hranic; Západ vyzýval Rusko k respektování hranic a varoval před eskalací. Ruské vedení plány na vojenskou ofenzivu popíralo. USA v reakci na soustředění ruských vojsk kolem Ukrajiny mezitím zvýšily počet vojáků v Německu a ve východní Evropě.

Proč je Ukrajina pro Rusko tak důležitá?

Zjednodušeně: kvůli boji Vladimira Putina se Spojenými státy o směřování Evropy. Rusko má s Ukrajinou úzké vazby a nestojí o její demokratické směřování. Více demokracie na prahu Ruska by Putinovi ztížilo uplatňování vlivu v sousedních zemích.

Ruské obyvatelstvo ale podle průzkumů válku ani přes státní propagandu většinově nepodporuje. Většina lidí v Rusku má totiž jiné problémy: rostoucí ceny, klesající příjmy.

Argumentace Ruska o možném rozšiřování NATO na východ byla mnohokrát popřena s tím, že vstup Ukrajiny do Severoatlantické aliance vůbec nebyl na pořadu dne. Možné rozšiřování NATO se obecně chápe jako Putinova záminka pro útok na Ukrajinu a odvedení pozornosti od vlastních vnitřních problémů, mj. i nezvládnuté koronavirové pandemie.

Ukrajina je však závislá na ruském plynu, byť to chce změnit. Jednu z možností vidí v jaderné energii, kterou si udržuje i po rozpadu Sovětského svazu. Dnes s ní země počítá víc než kdykoli předtím, i přes nejhorší jadernou havárii v historii. V roce 2020 bylo v zemi v provozu 15 jaderných reaktorů, energie z nich pak se zhruba z 50 procent podílí na výrobě elektřiny.

Ukrajina sloučená s Ruskem? Ani náhodou

Ukrajina samotná je nyní unavená z války na východě a navíc vnitřně rozdělena. V průzkumu z prosince 2021 Ukrajinci odpovídali na otázku, ke které mezinárodní hospodářské unii by se připojili, kdyby Ukrajina mohla vstoupit pouze do jedné: 58 % Ukrajinců zvolilo EU, pouze 21 % respondentů by podpořilo vstup do celní unie s Ruskem, Běloruskem a Kazachstánem. Pokud by se konalo referendum o vstupu do NATO, 54 % by hlasovalo pro vstup do této vojenské aliance.

Sloučení Ukrajiny a Ruska pak má jen velmi nízkou podporu. V západní části země by byla pro jen zanedbatelná část obyvatel (1-2 %), oblastech ve středu země by to podpořilo 8 % lidí, v jižních oblastech je podpora 16 % a na východě země 18 %. Jinými slovy: naprostá většina Ukrajinců se nechce stát součástí Ruska.

Válčíci Putin má podporu jen poloviny Rusů

Podle nedávného průzkumu renomované britské agentury Savanta ComRes, má polovina Rusů pochopení pro vojenské zabránění připojení Ukrajiny k NATO. Čtvrtina Rusů pak tvrdí, že by to bylo špatné, a další čtvrtina si není jistá.

Průzkum však také zjistil, že převažující většina Rusů odsuzuje použití vojenské síly „ke znovusjednocení Ruska a Ukrajiny“.

Válka na Ukrajině

Foto: Seznam Zprávy, Shutterstock.com

Podívejte se, jak pomoci Ukrajině. Reportéři Seznam Zpráv se už po šesté vydali na Ukrajinu, podívejte se na jejich očitá svědectví z válkou zmítané Ukrajiny. Seznam Zprávy v ukrajinštině (praktické informace, zprávy, příběhy) – Українські новини.

- Jak postupuje ruská armáda: VÁLKA V MAPÁCH
- Podívejte se, kolik lidí našlo azyl ve vaší obci: UPRCHLÍCI V DATECH

- Satelitní záběry odhalují kulturní zkázu na Ukrajině: [FOTKY](#)
- Záběry ze sabotáže dvou bitevních vrtulníků v Rusku: [VIDEO](#)
- Rusko maří ukrajinskou ofenzivu vlastním útokem jinde: [ZPRÁVY Z BOJIŠTĚ](#)
- Proč je Ukrajina pro Rusko tak důležitá: [UKRAJINA V DATECH](#)

To nejdůležitější k dění na Ukrajině shrnujeme každý všední den v newsletteru Tečka. [Přihlaste se k odběru.](#)

[Čtěte více ve speciálu ke konfliktu Rusko–Ukrajina >](#)